

საქართველო

ქართულ სოციალისტ-დემოკრატიულ სახვრულუტეო პარტიის ორგანო

წლიური ფასი . . . . . 5 მანეთი.
თითო ნომერი . . . . . — 25 კაპ.

რედაქციისა და ადმინისტრაციის ადრესი :
51, rue Saint-Sauveur, PARIS.

ზ ი ნ ა რ ს ი

მასხარა გვირგვინი. — ხევისტოების გამარჯვება. — პორტ-არტურის დამხობა და ზავის შეკვრის საჭიროება. — კლერსონდენციები და ამბები. — იუსტიციის მინისტრი მურავიევი თავს მართლუფლებს. — ისტორიული კრება. — ცემა-ტყევა პეტერბურგში. — სინდიკატიზმი (გაგრძელება), გ. ორგვიანი.

მასხარა გვირგვინი

12 დეკემბერს რუსეთის მთავრობამ უმადლესი რესკრიპტი გამოაქვეყნა. ხელმწიფე აუწყებს თავისს ქვეშევრდომთ, კვლავადც იმის ცდამი ვიქმნები, რომ « მდინიერება » არ მოვაკვლდ დვთისაგან ნაბძებზე ჩემს იმპერიას და ამასთან სიტყვას ვამღვ. ძველებურად, შამა-პაპულ ნაანდერძევის მიხედვით, ოდნავადაც არ შეგვცალდ ის ძირითადი კანონები, რომლებზედაც რუსეთის თვითმპყრობელობა არის ამყნებული. და რათა ამ თავის დაპირებისათვის სიმტკიცე მიეცა, ემუქრება ყველას, ვინც გაჭბუდავს მმართველობისათვის წინააღმდეგობის გაწევას და აღიარებს, იმპერიის მყუდროებას « ყოველგვარ ლეგალურ საშუალებით დავიცვამდ ».

ორ ნაბიჯის შემდეგ რესკრიპტის მოხსველს თითქოს უკანვე მიაქვს წინად ნათქვამიდ და ამბობს : « თუ საჭიროებამ მოითხოვდა და იმპერიის კანონმდებლობაში ძირითადი ცვლილება უნდა იქმნეს შემოდებული, ამ საჭიროებას დავაკმაყოფილებდ ». მართალია, აქ არ არის ლაპარაკი თვითმპყრობელობის გაუქმების შესახებ, ხოლც « ძირითადი ცვლილება კანონმდებლობისა » საეჭვოდ სახიათის ფორმულაა, რომელიც რესკრიპტის ავტორმა გაჭირების გამს შეიმძღვრა კიდევაც გამოიყენა.

გარდა ამისა, რესკრიპტი გვაუწყებს. რომ ხელმწიფეს თურმე ეხლაც ჰსურს განასორციელებს რეფორმების ერთი ნაწილი, რომელიც პეტერბურგში ნინემბერს მომხდარ ერთობათა წარმომადგენელების კრებაზე იყო შემუშავებული. ასლა თუმცადა ხელმწიფე « განკებითა დვთისათა ხელმწიფედს » და ყოველივე რჩევა და დარიგება ციადამ მოხდის, ხოლც ვითომ ხალხის აზრსაც ისმენს ხოლცე და ვითომ გონიერ რჩევის მიღებასაც არ ჰთავილობს.

მამ ვნახოთ, რას გვპირდება ხელმწიფე თავისი რესკრიპტით ?

გლეხებს ეუბნება : თქვენს შესახებ არსებულ კანონმდებლობას გადავასინჯვინებ იმ სახით, რომ გლეხსაც მიენიჭებ « დამოუკიდებლობა და თავი-

სუფალ მოქალაქეთა უფლებანიც ქვეყანაში, სადაც არ არსებობს აზრის უფლება, სადაც ხალხი გამორიცხულია ხანელმწიფელს მმართველობისაგან, სადაც მისი შრომა და ძალ-დონე განუვითხავს, ამგვარ ქვეყანაში გამოდის მასხარა გვირგვინი და ურცხვად გაიმახის, — გლეს « თავისუფალ მოქალაქედ » გავხდიოდ. მხოლოდ არამც და არამც არ იფიქრებს მან, ვითომ თავისუფალი მოქალაქეობა მის პიროვნების და ადამიანობის აღმადგინებელი საშუალება იქმნებოდ.

ხელმწიფე განავრდობს : დღეის ამას იქით იმპერიის ყოველი ქვეშევრდომი კანონის თანაბარ მფარველობის ქვეშ იქმნებოდ. « კანონის მფარველობა » — კაი სიტყვაა. მხოლოდ რომელ კანონისა ? რუსეთის თვითმპყრობელობისა ? ვინდ თანაბრად იყოს და ვინდ უთანაბრად, იგი კანონი ვერავის ვერ გაუწევს მფარველობას, რადგან ადამიანის ელემენტარულ უფლებათა დაცვისათვის კი არ არის ის შექმნილი, არამედ მის შენობისა და დამოქონისათვის.

მაგრამ უავგუსტოესი ლიტერატორი არ სვრნება : შემოდადინიერებელი რეფორმების გარდა, ერთობათა, საქალაქე და ადგილობრივ დაწესებულებათაც ვანიჭებ დამოუკიდებლობას და თავისუფლებას. ხოლც.... (მადლის თავიც აქ მარხია) რუსეთში არსებული კანონი იქნება მაჩვენებელი იმისი, თუ სად უნდა თავდაზოღეს ეს დამოუკიდებლობა და თავისუფლება. როგორც ხედავთ, ნაბძებში თავისუფლება პრეტესტეს სარეცელს მიაგავს და ადგილობრივი თვითმმართველობა ამ სარეცელზე უნდა დააწვიონ. მართალია, თვითმმართველობა მუდამ ყამს ვიწრო კალაბრტში იყო ჩასმული, გვერდში სკამარისად აქვს დაბეჭილი, მაგრამ საეჭვოდ. რომ მან ნამტკივნი ძვლები კვლავაც ანეკვიონს მთავრობას.

მუშებს ჰპირდება : ფიქტი ნულარატრის გეჭნებათ, დავაარსებინებ სახელმწიფედ დაწვევას, და სიბერის ყამს დახმარებას გაგიწევთ. კეთილი ! მაგრამ სიბერემდისაც მიღწევა უნდა ! რანაირად ? მუშას არ აქვს უფლება თავის ცხოვრების და შრომის პირობების გაუმჯობესებისათვის იზრუნოს და იფიქროს, იგი არ არის თავის თავის პატრონი. ერთად-ერთი მისი საკუთრება — შრომაა, ისიც მექარხნის სრულ განკარგულებაშია. მას არ აქვს უფლება თავის ამხანაგებთან ერთად კრება გამართოს, თავის საქმეებზე ითაობროს ; მას არც მუშაობაზე ხელის ადების უფლება აქვს. და როცა, წინააღმდეგ არსებულ კანონებისა, იგი განსახვრულ საშუალო ფასის ან საათის დახვევლად ხმას იღებს ; როცა ხურვილი ებადება აღიაროს, რომ მუშაც ადამიანია და ადამიანური

ხივცხლუ სწყურია, — მას მიუხედავად სიღმე ველურ ყაჩაყებს, სტუმრებს, ატუსაღებებს და ჰკლავს. და აი ყველა ამასვე არათავს ამბობს უკვესტრუცი ჯამბაზი! და რაღაც « დასდევას » აჩრის მუშა-საღისს !.. ცინიკური მასხარობა თუ გინდათ, სწორედ ეს არის ?!

და ამგვარი ცინიკური ბეჭედი მთელ რესკრიპტს აწის.

თორემ თქვენ თითონ გასინჯეთ. რესკრიპტის ძესუთუ მუსლი გვიბრძობა, რუსეთში განსაკუთრებული განიხები, გაძლიერებული დაცვა და სხვა ამგვარი რამ არსებობს, გაუქმებული იქმნება. მხოლოდ (და სწორედ საქმეც ეს « მხოლოდია ».) განსაკუთრებული განიხები დარჩებიან იმპერიის იმ ადგილებში, სადაც მთავრობის აზრით მის გაუქმება შეუძლებელი იქმნება. გარდა ამისა, რაცა სახეობა მყოფდრება განსაკუთრებული იქმნება, მთავრობა ამ განიხებს ისევ დააწყებს.

რესკრიპტის მეშვიდე მუსლი გვეუბნება, რუსეთში მყოფნი ერნი წოდებით უფლებას არიან მოკლუბულინი. გვედები ეს უთანასწორობა გავაუქმდ. მაგრამ ყელას თანაარ უფლებას ვერ მივანიჭებ. ამ კითხვის გადაწყვეტის დროს ვიხელმძღვანელებ « იმპერიის თანამედროვე ინტერესებით და რუსეთის ხალხის კეთილდღეობით ». რადგან უკვე ვიცით, რა აზრისაა მთავრობა « იმპერიის ინტერესების » შესახებ და რანაირად ესმის « ხალხის კეთილდღეობა », ამიტომ ამვარაა, აქაც სასაცილოდ ვართ ავდებულები.

და იგივე დავინვა, იგივე გარყვნილი ოსუნჯობა რესკრიპტის ბოლომდეა გატარებული. ბოლოში ლაპარაკია პრესის « განთავისუფლების » შესახებ. დროებით დადგენილებათა გავაუქმებ და პრესას არსებულ განიხების საზღვარში თავისუფლება მიენიჭებოდ. როგორცა ხედავთ, იგივე ხერხი, იგივე თავალთმაქცობა, საზოგადოების იგივე უნამუსოდ აბუჩად ავდება !

ამრიგად უმადლეხი რესკრიპტი თავის მინაარსით, თავალთმაქცურ დაპირებით, თავის უსწეოდ სახიათით და სამასხაროდ კილოთი მთელ ხალხის ბრძოლაში გამოქვეყნა, სხვა არაფერი. ხალხი პოლიტიკურ უფლებათა დამყარებას თხოულობდეს, თვითმპყრობელობის გაუქმება მიაჩნდეს თავისუფლების დამყარების აუცილებელ პირობად, და მას მისი იმპერატორი ეუბნებოდეს: არც პოლიტიკურ უფლებას მოგცემ, არც არსებულ წესს გავაუქმებ ! თავისუფლება გინდა ? აიდე, მხოლოდ ის, რომელიც არსებულ წესში მოთავსდება. რად ? ვითომ რითია ცუდი ამგვარი თავისუფლება ? არ გავაყოფილებს ? მამ იცოდე, თვითმპყრობელობას დავიგვამ « ყოველგვარ ლეგალურ სამუალებით », ე. ი. ცემა-ტყეობით, სისხლისღვრით, ხატუსაღლებით, « დვლნიკებით », ყანდარმებით და ჯარით...

ყოველსავე ამას განმარტება არ ესაჭიროება !

ხევისკარების განმარტება

ჩინა ნდემრში გვწერდნენ: სხვებთან ერთად ხევსურებმაც უარი გამოაცხადეს სამხედრო სამსახურზე. შემინებულმა მთავრობამ აფრინა მთაში ბოქაულები. მაგრამ ხევსურებმა მტკიცე უარი განაცხადეს. ესლა გვარყვინებენ: მეამბოხენი დუშეთში ჩამდუყვანიათ და დაპირებთან, კავკასიის იქით არ გამსახურებთ.

ჩვენის აზრით, ეს ამბავი მთავრობის დამარცხებას მთავრავებს.

თუ დაპირება არ განახორციელა და მდარცხუ ხევსურები, ხალხის თვალში სრულიად დაეცემა, რადგან ურწმუნოდ დარწმუნდება, რომ მარცხუარა და თლიდ მთავრობასთან აქვს საქმე. თუ დაპირება აღასრულა, მაშინ გამარჯვება მართლაც — და დიდ-მნიშვნელოვანი იქნება. კავკასიელთა და ქართველთა კავკასიაში უნდა გასწიონ სამხედრო სამსახური, ისინი შეადგენენ ადგილობრივს მილიციას თავიანთის ქვეყნის დასაცავად. სხვა აზრი სამხედრო სამსახურს კავკასიაელთათვის არ უნდა ჰქონდეს.

ახე რომ ხევსურების « ინციდენტით » შეიძლება დიდი კითხვა გადაწყდეს. ვიმედობთ, თუ უმტყუნა მთავრობამ, პრესტიჟს უარესად დაჰკარგავს ჩვენის ხალხის თვალში. თუ აღასრულა დაპირება, გადაწყდება ის, რაც ჩვენთვის ფრიად სასუკაროდ არის. ორსავე შემთვევაში, გამარჯვება ჩვენა ვგრჩება.

ხევსურების მაგალითი ამკარად გვიჩვენებს, რა მნიშვნელობა აქვს გამბედავ თვითმტყმელებს და თავმდუნელობას.

პორობ-არტურის დამხრობა

და ზავის უმავრის საჭიროება

ბორ-არტურის დაგემა ორ მღვირდაპირე ძალათა ურთიერთი განწყობილება სრულიად შესცვალა. ბ-არტურის ადებით იაბღნელებმა წღვის სამუალებით შეუწყვეტელი და უმიმარი კავშირი შეჭერეს მანჯურიაში მოქმედ ჯარის და იაბღნიის შორის: გააერთიანეს თავი.ნთი მოქმედება წღვასა და ხმელეთზე. ამასთანავე მტკიცედ შეუდგნენ ახალ მღვილიწავას და, თუ საჭირო იქნება, შესძლებენ ფენზე დააყენონ ერთი მილიონი ჯარი. აგრეთვე შეიმუშავეს სტრატეგიული გეგმა კლრეს და ჩინეთის შეერთებისა რკინის გზებით. ახე რომ, ახლა 8 — 9 დღეში შესძლებენ იაბღნიიდან მანჯურიაში მოქმედ ჯარს მიაშველენ როგორც ახალი ჯარები, ისე საჭირო საღმარე მასალა და სურსათი.

იაბღნია არასოდეს ყოფილა ახე მძღავრი, იმედებით და ენერგიით სავსე, როგორც დღეს არის.

რა მდგომარეობაშია ამავე დროს მისი მღვირდაპირე რუსეთი ? რუსეთს შორეულ აღმოსავლეთში დარჩენია მხოლოდ ორი სამხედრო გეში და ისიც ვლადივოსტოკშია ჩამწყვდეული. შორს, აფრიკის ნაპირებიდან, მოხჩანს როყდესტვენსკის ესკადრა. მაგრამ ამ ესკადრის დამგრისთანავე ვიცდით, თუ რამდენად ჩამღუჯარდებოდა თავისის ძალ-ღვრით იაბღნიის ფლოტს: ჰულის ინციდენტმა დაგვანახვა, თუ რავარ უფროსთა ხელშია მისი სვე-ბედი.

მღვსაურების დროს კი თვით როყდესტვენსკიც დარწმუნდა, რომ მისი მუხღვარები სრულიად გამოუდგელი და უვარგისნი იყვნენ. ან რა გამოდელიება უნდა ჰქონდეთ წღვაღსნობაში ნახევრად ქვეითა ჯარისკაცებისაგან შემდგარ ეკიბაუს ? როყდესტვენსკიც თხოულობს, დაგვარუნეთ უკან, თორემ დავიღუბებით. წარმოდგინეთ, შორეულ აღმოსავლეთისკენ მიემურებიან და გასავლელ გზის დაწვრთვებითი რეკებიც კი არა აქვთ, არ იციან, რომელ წამს დაეჯახებიან წღვის უხილავ კლდეებს. ეს ესკადრა ან უნდა დააბრუნონ, ან უნდა შეაჩერონ სადმე და

მას მიაშველენ მესამე ესკადრაც, თორემ მარტო ვერ დაენახებოდა იაპონიის ფლოტს. მაგრამ შეიძლება განა სადმე ამ ესკადრის შეჩერება? რუსეთს, როგორც მოგეხსენებათ, გზაში ნავთსადგური არსად მიუღწევია, მაშასადამე ესკადრა სადმე სხვის ნავთსადგურში უნდა შეჩერდეს, ხოლო ეს ნეიტრალიტეტის დაურღვევლად შეუძლებელია. დღეს კი რუსეთისათვის არავინ დაარღვევს ამ ნეიტრალიტეტს, რადგან ამას, შეიძლება, ბევრი რამ სახიფათოდ მოჰყვას დამრღვევლობისთვის. ასე რომ რეალისტურების ესკადრის მდგომარეობა გასაჭირშია.

მხადღება მესამე ესკადრა. მაგრამ რადისდა უნდა დაეწიოს იგი რეალისტურების? მანამდე რომ იაპონიაც უფრო მოემზადება დასახვედრად! თუნდაც რომ მალე მოხდეს ამ ორ ესკადრათა შეერთება, მორეულ აღმოსავლეთში ხარბერადილ მანა სად უნდა გაიჩინონ? სად უნდა გაჩერდნენ? ბორტ-არტული და დაღნი ზომ იაპონელთა ხელშია. დარჩა ვლადივოსტოვი. მაგრამ რუსის გემებს ვინ მიუშვებს ვლადივოსტოვამდე? იაპონელები უკვე გაუმზადდნენ, რომ ყოველ ესკადრას საკადრისად დაუსვენებენ. ესენი ყოველ მალ-დღეს იღვნიებენ, რომ გზა მღუჭრან ვლადივოსტოვისაკენ. მაშასადამე ამ შეერთებულ ესკადრებს ერთი და დარჩებათ: იმდენ სულივით იტრიალენ მათთვის უცნობ სდვათა სივრცეში.

როგორც ვხედავთ, სლვაზე რუსთა გალ გაღწეულია. ისინი ვერახდეს მესძლებენ გაუმკლავდნენ სლვაზე მღუჭამობილ, მომზადებულ და მამაც იაპონიის ფლოტს.

დარჩა მანჯურიაში გურბატკინი თავის ჯარით. დღეს გურბატკინს 400,000 ჯარისკაცი ჰყავს. ამ რიცხვიდან 150,000 კაცი ლიანდაგის დაგება და სხვა ამგვარ მოთხოვნებისათა დაკმაყოფილებას უნდებია. იაპონელების წინააღმდეგ გურბატკინს შეუძლია გაიყვანოს მხოლოდ 250,000 კაცი. მის მღვირდაბი-რეს კი თებერვლის დამლეკს ყველგა 350,000 კაცი. მართალია, რუსეთში 250,000 ჯარისკაცი გაიყვანეს ამ უკანახკელ მდებლიზაციის დროს, მაგრამ მათ გადაყვანა ხომ უნდა! გასეთების გამოანგარიშებით, ეს ჯარი მანჯურიაში მხოლოდ იკლისის თვეს ჩავა. და ესეც მხოლოდ მაშინ შეიძლება, თუ ციმბირის რკინის გზა ჯაროვანად იმოქმედა. სამთარში კი ამ გზის წესიერი მოქმედება საუჭვაა. მაგრამ ვსთქვათ მაინც, რომ შესძლებს და ამ დროისთვის საჭიროდ ჯარი გადაიყვანეს. მერე რა? განა იაპონელები გულ-სგლდაკრეფილნი გაჩერდებიან და უცდიან, თუ როდის იხებებენ რუსები დამზადებას და მათს თავზე დახმას? არა, უკველია, იაპონელები უფრო მალე მოემზადებიან, უფრო მალე მოუყრიან თავს მანჯურიაში გურბატკინის წინააღმდეგ იმდენ ჯარს, რომ თვითონვე შესძლონ იერიშის მიტანა მასზე. და ეს იერიში უსათუოდ საბოლოოდ იქნება.

ყოველი მთავრობა, რომელსაც მართლა და ქვეყნის ინტერესები ამომრავებს, ამ შემთხვევაში აღიარებდა თავის შეცდომას ქვეყნის წინამე და ზავის ჩამოკლებიანთვის დაიწყებდა ზრუნვას. მაგრამ რუსეთის მთავრობა რაღა რუსეთის მთავრობა იქნებოდა, რომ ასე მოქცეულიყდ! ის მხოლოდ იმანე ფიქრობს, თუ რანაირად დაამტრინოს ამ გაჭირვებულ მდგომარეობას თავი და უკუნებლად დატყეს. ამიტომაცაა, რომ მღუჭუნვა განაგრძდეს იგი. მღვირ გარდა იცის, რომ თუ ახლა თვითონ შესწყვიტა მის მიერ დაწყებული ავანტურისტული იმი, მისს

არსებობასაც ბოლო მიუღებდა. მაგრამ ისიც იცის, რომ დღეს, როდესაც მის წინააღმდეგ ამხედრდნენ საზღვადებრივნი ძაღნი და მას ანგარიშს სთხოვენ სამინაო საქმეთა მართვაში, ქვეყანასთან მღურიგებლად იმის გაგრძელება შეუძლებელია. სწორედ ამიტომაც ცდილობს შემოიღოს ლიბერალური რეჟიმი უკონსტიტუციოდ, რაც მთელს რუსეთს აქწყა 12 დეკემბრის უმადლესმა რესკრიბტმა ხენატის მიმართ.

მაგრამ დღეს რუსეთის საზღვადებრივი აზრი იმდენად გამძვინვარებული და მომწიფებულია, რომ ასეთის რესკრიბტი მთავრობა ვერავის მოატყუებს. დღეს სუყველამ იცის, რომ ამნაირი ქვეყარუსეთის მთავრობის მხრივ მხოლოდ ხერხია, სუყველამ იცის, რომ რუსეთის მთავრობა ცდილობს ამ ხერხით საზღვადებრივი აზრი დააძინოს და თვითონ გასაჭირ მდგომარეობას თავი დაამტრინოს, იცის, რომ ლიბერალური რეჟიმი და თვითმპყრობელობა შეუთანხმებელი რამ არიან. და ყველაზე უკეთ ეს ესმის თვით რუსეთის მთავრობას, რაც მისმა ერთმა უკეთესმა წარმომადგენელმა, ბ. ვიტკემ, ნათლად დაამტკიცა თავის გამძვინვარებაში « земство и самодержавие ». და სწორედ ამიტომაც საზღვადებრა უნდობლად უცქერის მთავრობას და თხოულობს მთელის წესწყობილების მიზანად შეცვლას.

მაგრამ, სამწუხაროდ, ჩვენ ვერ ვხედავთ, თუ რა აზრისაა იმის შესახებ ის ლიბერალური ნაწილი რუსეთის საზღვადებრისა, რომელიც დღეს ასე დაქი-ნებით თხოულობს მიზანად შეცვლას მთელის წესწყობილებისას. ვერ ვაკვივია, მღვირებს ბოლოდ ამ იმს ეს ნაწილი საზღვადებრისა, თუ მართლა მინდ-ნენ ცვლილებანი, თუ განაგრძდნენ ამ იმს? არც ერთ ერდობათა, არც ერთ გერმოდ საზღვადებრათა, არც ერთ უნივერსიტეტთა და სხვა ამგვარ დაწესებულებათა რესოლუციებში ჩვენ ვერ ვიბრვეთ კონსტიტუციის საჭიროების აღიარების გვერდით იმის დაუყვანებ-ლივ შეწყვეტის და ზავის ჩამოკლებების საჭიროების აღიარება.

რეკლუციონერთა მოვალეობად უნდა განდეს, რომ ყველა მათგან დამოკიდებულ სამუალებით რუსეთის მთავრობას შეუძლოდნ ხელი იმის გაგრძელების საქმეში. ერთადერთი ასპარეზი, სადაც რეკლუციონერებს შეუძლიათ მოქმედება, — ხალხის ბულია.

ხალხს, შენგანი არავინ უნდა გავიდეს იმში მდებლიზაციის დროს! შენ უნდა გაიგოს, თუ რა შედეგი მოჰყვება ამ იმს. შენ უნდა გაიგოს, თუ რა მძიმე ტვირთად გაწევა კისერზე ეს იმს; უნდა გაითვალისწინოს, თუ ვინაა ამ იმის ამტენი და მცხობლად მას ანგარიში. შენს დრმა გულიდან განუყოფლად უნდა ამდოიოდეს მანოლი: — « მინს თვითმპყრობელობა, მინს იმი; გაუმარჯდეს თავისუფლებას, გაუმარჯდეს ზავის შეკვრას და მშვიდობიანობას »!

ქოკასკონდენციონი და აზრები

ტფილისი.

დეკემბრის პირველ რიცხვებში ნაძალადეგში გახსნრიეს ერთი სახლი. აღმოაჩინეს დიდძალი ფართული ლიტერატურა (ქართულ-რუსული), შრიფტი, წითელი დრძემები, ყველაფერი წიოდეს და სახლის პარტონიც დააბარებრეს.

ქუთაისი.

აღვილობრივმა გომიციტმა მღუჭუნსა სალდათად გაწვეულ ასალგაზობ მღრის დემონსტრაციის მოხდენა. ეს მღხნა

მელთა საჭიროება გამდგნადებული იყო უმაღლესს რესკრიპტში. როგორცა სედავთ, მღვწეულნი იქნებიან მხდლად ერობათა და ქალაქების თვითმმართველობათა წარმომადგენელნი და ესეც მხდლად როგორც მესამე პირნი, რჩევის მისაცემად. ეს ის მაქსიმუმი, რომელიც ჯერ-ჯერობით დაუთმო მთავრობამ მის წინააღმდეგ აზვირთებულ საზოგადოებრივ ძალებს.

ისტორიული კვაბა

რაც რუსეთის მინიდან საქმეთა მინისტრი პლევე მღვწეულს, მისმა მოადგილემ სვიატოპოლკ-მირსკიმ, ცოტა არ იყო, თავისუფლად ამოაღუთქვინა ყურნალ-გაზეთებას. გაზეთებმაც დაიწყეს გამოთქმა საზოგადოების აზრისა, საზოგადოების მისწრაფებისა და ნატვრისა. ყველანი ამკარად ჰქმობდნენ არსებულ წესწყობილებას, ყველანი აღიარებდნენ მისხ უვარებისობას და თხოულობდნენ ამ წესწყობილების გამცვლას და ისეთის დამყარებას, რომელიც უფრო შეეფერებოდა განათლებულ ადამიანს. გაიმართა კრებები ერობათა წარმომადგენლებისა, იურისტებისა, ინჟინერებისა. ყველანი ერთხმად და პირდაპირ თხოულობდნენ კონსტიტუციას, თვითმპყრობელობას მისპობას, თავისუფლებას პირღვებისა, პრესისა, შეკრებისა და სინდიკატის.

რუსეთში დაწმუნებულნი იყვნენ, რომ მირსკიმ დააჯერა ნიკოლს მე-II, რომ რეფორმები იყო საჭირო. ხალსიც მოუთმენლად მოელოდა ამ რეფორმებს. სმა დაჰყარეს, 6 დეკემბერს ხელმწიფე მანიფესტს გამცემს და მთელს რუსეთს გამთუგნალებს რეფორმებსაო. მაგრამ 6 დეკემბერს გაკიდა. და ხალსს ტყუილა მოლოდინი მერნა.

2 დეკემბერს ცარსკე-სელში მინისტრთა საბჭოს სხდომა ჰქმნდა თვით ხელმწიფის თავმჯდომარეობით. ამ სხდომაზე უნდა შეემუშაებინათ 6 დეკემბერს გამცნაღვადებულ მანიფესტი. დაესწრნენ უმეტესობა დიდ მთავართა და მინისტრებისა. მინისტრთა შორის იყვნენ: ვიტტე, სვ-მირსკი, კვკვცევი (ფინანს. მინისტ.), მურავიევი, სინდისებერ-პროკურორი პობედონოსევი. მურავიევი და პობედონოსევი დამცველებად გამოვიდნენ რეაქციონურ რეჟიმისა. მურავიევმა სიტყვა წარმოთქვა და, თავის აზრის დასამტკიცებლად, იმღწმა ყველა ბრძანებანი, რაც პეტრე დიდის შემდეგ გამცნადებულა და სთქვა: ხელმწიფე კანონის ძალით უფლება არა აქვს გამოცვლაღვადს იმპერიის პოლიტიკური წესწყობილებებაო. იმან უნდა დაიცვას სახელმწიფოს არსებული კანონები და მითითად კანონი ავტორიტულ მონაშქიისა. და ხელმწიფე დანაშაულს ჩაიდებს, თუ თავის ნებით გამცნვალა საფუძველი სახელმწიფოსიო.

მირსკიმ მურავიევს სიტყვა მოუტრა. ხელმწიფემ ანგარიში უნდა გაუწიოს დღევანდელ მდგომარეობასაო. დღევანდელი ყოფა გი ასე დიდხანს ვერ გასტანს. ხელმწიფემ უნდა გადასწყვიტოს, რა სჯობია: დაგვა არსებულ წესწყობილებისა და იმის წყალობით ხალსის არჩულობის გამცნვვა, თუ შემოდება რამდენისამე რეფორმისა, როგორცაა მოსპობა საპარლამენტო კანონებისა, თავისუფლება პრესისა და ერობათა წარმომადგენელთათვის სახელმწიფო საბჭოში მონაწილეობის მიღების უფლების მიღებამო.

ხელმწიფემ მერე სიტყვა მისცა სახელმწიფო ქმნებნათა მინისტრს. ამან ისა სთქვა, რომ თუ ხალსის წარმომადგენელს ნება მიეცა მთავრობის მოქმედების კანტონლობისა, მთავრობა მტრად უხერხულ დღეში ჩავარდებოა. ბიუჯეტის კონტროლი მტრად შენლუდავს უსაზღვრო თავისუფლებას ხელმწიფისას და იმპერიის ქმნებისათვის სურვისასამებრ ვეღარ დასარტავსო; ერთის სიტყვით, ამას ის მოჰყვება, რომ ხელმწიფის ნება და ძალა გაუქმდება და მის მავიერ გამეფდება ხალსიო.

ვიტტემ ის აზრი წარმოთქვა, რომ თუ ვრცელი გონღობიურ და პოლიტიკური რეფორმები არ იქმნა შემოდებული, ამნაირად საქმის განგრძობა შეუძლებელიაო.

ხოლო პობედონოსევემა, შემქმნელმა რეაქციონურ სისტემისამ, მხნედ დაუჭირა მხარი მურავიევსა და კვკვცევს. იმანა სთქვა, რომ ნიკოლს მე-II არა მარტო ხელმწიფეა, არამედ მართლმადიდებელ ეკლესიის პაპიცაა და მისი მცვალებობა, ისეღმძვანგელოს არა მარტო პოლიტიკურ მონასრებით, არამედ სარწმუნოებრივითაც. მამასადამე, თუ ხელმწიფემ ხელი აიღო თვითმპყრობელობაზე და მართვა-გამგებობაში ხალსსაც მისცა სმა, ეკლესია სომ უწინამღვროდ დარჩებია! ეკლესია დამყარებულია ხეფიერ უფლებასზე და თუ ხელმწიფემ თავისი უფლების თუნდ მვირედ ნაწილზე ხელი აიღო, მაშინ თვით ეკლესიასაც მოაკლდება თვისი ავტორიტეტი, თვისი ძალა. მაშინ თვით სარწმუნოებაც შესუსტდება. სარწმუნოების, ხნელების ამ ერთადერთ წყაროს, შესუსტებასთან ერთად შესუსტდება ხნეობა ხალსისა. რუსის ხალსი პირველყოფილ მდგომარეობას დაუბრუნდება, გავღვივლიანდება. მამასადამე, ავტორიტეტაზე ხელის აღება ღვთის ბრძანებას გადასვლა იქმნება; გარდა ამისა, ჩვენს თვითმპყრობელს თვისი ხელმწიფებანი ნაანდერძევი აქვს წინაპართაგან და ნებითა ღვთისათა; დიდი დანაშაული იქმნება განგების ნების წინააღმდეგ მოქმედს ჩვენი ხელმწიფე. მერე, თვითმპყრობელმა როგორ უნდა იმართლოს თავი მთამომავლობის წინაშე, როცა უსაყვედურებენ, რათ დაანებე თავი ხეგით მონიჭებულ, მამასადამე საუკუნოდ, უფლებას წამიერ და წარმავალ გარემოებათა გამოღო? ხელმწიფე იმპერატორი ძვალგა დაიცვას ხნეობა და სარწმუნოება და თვისთა მემკვიდრეთა უნდა დაუტოვოს სამღვთო მემკვიდრეობა, რომელსაც ერთიბეწვდ არის არ უნდა მოეკვებოს ურწმუნოთა მისწრაფების უდგავლენით. ხელმწიფე იმპერატორს უფლება არა აქვს, როგორც მორწმუნეს და ღვთის ბრძანების მსასურს, თავის საკუთარის ნებით დაარღვიოს წესწყობილება, რომლის წარმომადგენელიც ისა ბრძანდებაო, — დაასრულა პობედონოსევემა.

ამაზე ვიტტემ პირდაპირ და დაუროდებლად უთხრა ცარტორს:

„ თუ ხალსმა გაიგო, რომ კანონისა და სარწმუნოების ძალით ხელმწიფეს თავის ნებით არ შეუძლია ძირითად რეფორმების მოხდენა, მაშინ ამ ხალსის ერთი ნაწილი იტყვის, რაკი აგრუა, მაშინ მისის ნების წინააღმდეგ უნდა განვასრღვიოთ ეს რეფორმებიო, და ამას კი ნამდვილად რეკომენდებია მოჰყვება „

ხელმწიფემ სმა არ ამოიღო. სხდომა დამთავრებულად გამცნადა, ხოლო მანიფესტის შესახებ კრინტიც არ დაუძრავს.

ამნაირად დამთავრდა ეს დირსახსოვარი, ისტორიული სხდომა 2 (15) დეკემბრისა ცარსკე-სელში.

ც ე მ ა - ტ ე მ ა პ ე ტ ე რ ბ უ რ ზ ი

1904 წ. 28 ნოემბერს პეტერბურგში ახალგაზღვრებამ დემონსტრაცია მოახდინა. მონაწილეობას ღებულობდა ყველა უმაღლეს სასწავლებელთა სტუდენტობა, ქალი და ვაჟი. ნამუადლევს სევის პრინციპს, ყანანის ტაძრის ახლო, დემონსტრანტებმა გამაღეს წითელი დრღემები, რომლებსუდაც ეწერა: « მირს თვითმპყრობელობა, მირს ომი » და სარეკლუციო სიმღერები შემოხმასეს.

სვიატობლკ-მირსკი, ის მირსკი, რომელიც ასე ღმობიერად თხოულობდა საზოგადოებისაგან ნდობას მთავრობის მიმართ, უდივრად მოუქცა დემონსტრანტებს. ამგვარი სიმხევე არახლოვს გამთუხენია პეტერბურგის პოლიციას.

დემონსტრაციის დაწყებამდე მთელი ხრო პოლიციელთა და ყანდარმთა დამალული იყო მახლოვლ სასწლების ესღებში. შეიარღობებულნი იყვნენ ვიტტემით მეუზღვენიც (დვღრნიცები). მარტო კათოლიკეთა კლესიის ესღში 320 პოლიციელი იდგა.

